

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Viite: U 53/2011 vp. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (Itämeren lohikanta)

SUOMALAIS-RUOTSALAISEN RAJAJOKIKOMISSION LAUSUNTO

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa viiteasiaa koskevasta lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa:

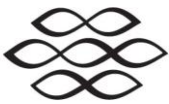
Euroopan komission antaman asetusehdotuksen tavoitteena on Itämeren luonnonlohikantojen hyödyntäminen kestäväen enimmäistuoton periaatteen mukaisesti ja lohikantojen geneettisen monimuotoisuuden säilyttäminen. Näihin tavoitteisiin Suomi on sitoutunut jo aiemmin kansainvälisten sopimusten perusteella.

Lohikantojen säilyminen kestäväällä tasolla edellyttää tiettyä vähimmäismäärää kudulle nousevissa kaloissa. Syitä lohikantojen heikkoon tilaan on lukuisia, mutta kalapopulaatioihin kohdistuva voimakas kalastuspaine aiheuttaa kuitenkin sen, että aivan liian pieni osa merelle lähteneistä lohenpoikasista palaa kotijokeensa kutemaan. Lohikantojen heikko tilanne on tiedetty jo kauan, mutta siitä huolimatta ei riittävän kattaviin toimiin ole ryhdytty.

Luonnonlohikantojen elvyttämiseen tähtäävien toimenpiteiden edelleen viivyttäminen vaarantaa niiden elinvoimaisuuden ja siten lopulta myös tämän luonnonvaran hyödyntämismahdollisuudet. Romahtaneiden populaatioiden uudelleen elvyttäminen on erittäin työlästä, kallista ja pitkäkestoista. Jo nyt se voi olla monen vielä olemassa olevan luonnonkannan osalta myöhäistä, ja tilanteen jatkuessa yhä useampi kanta on vaarassa tuhoutua lopullisesti. Meritaimenen tilanne on nykytietojen mukaan lohtakin huomattavasti heikompä, ja myös sen luonnonkantojen tilan parantamiseen tähtäävät, tieteellisen tutkimukseen perustuvat toimet tulee ottaa nykyistä paremmin myös kansallisten päätösten perustaksi. Suomella ja Ruotsilla on luonnonlohien kutuvaltioina vastuu omista luonnonlohikannoistaan ja Tornionjoen osalta vastuu on yhteinen. Samalla myös toisten valtioiden luonnonlohikantoja tulee kunnioittaa. Euroopan komission esityksessä on esitetty selkeitä, määrätietoisia toimia, joita rajajokikomissio pitää pääosin perusteltuina.

Edellä esitetyn pohjalta haluaa rajajokikomissio tuoda esille seuraavia seikkoja maa- ja metsätalousministeriön muistioon liittyen:

Muistiossa katsotaan, että 'TAC:n merkittävä pienennys vaikuttaisi kielteisesti lohen rannikkokalastukseen Suomessa, joka kohdistuu paremmassa tilassa oleviin lohikantoihin'. Kuitenkin esimerkiksi rannikkokalastus Perämerellä kohdistuu myös Simojoen kantaan, joka on erityisen heikko, sekä Tornionjoen sekä Kalixjoen kantoihin, joita tulisi vahvistaa. Lisäksi eri jokisysteemien alueellisten lohikantojen tilan vaihtelut on seikka, johon ei vielä ole kiinnitetty riittävästi huomiota.

Jos lohen kalastuksen painopistettä siirrettäisiin kutujokien suualueille, se kohdistuisi spesifisemmin kutujoen kantaan ja mahdollistaisi aktiivisen kalastuksen ohjauksen sekä suuntaamisen, mihin EUn asetuseräluonnos tähtää. Sillä voitaisiin myös kompensoida nykyisen kaltaista rannikkokalastusta ja sen tuomaa kalastussaalista markkinoilla.

Muistiossa perustellaan kriittistä kantaa komission ehdotukseen merikalastuksen säätelystä pelkästään yhden kalastuskuolevuusarvoon sillä, että se voisi johtaa tilanteeseen, jossa heikossa tilassa olevia luonnonlohikantoja ei kuitenkaan saataisi elpymään ja vahvoja luonnonlohikantoja ei voitaisi kalastaa siinä määrin kuin se kestävyys kannalta olisi mahdollista. Tämä perustuisi siihen, että eräiden lohijokien on arvioitu tuottavan jo lähes kestävänsä enimmäistuoton tai jopa sitä ylittävän määrän smoltteja. Lisäksi viitataan siihen, että Pohjanlahteen laskevien, elpyneiden lohijokien poikastuotanto on kasvanut niin että ne tuottavat jopa 93 % kaikkien itämeren luonnonlohijokien tuotannosta kantojen, ja esimerkiksi Tornionjoen smolttien osuus yksin olisi 53 %. Edelleen todetaan, että jokikalastuksen taso saattaisi olla pitkälti riippuvainen Itämeren pääaltaan kalastuksen ja kalastuskuolevuuden kehittymisestä.

On selvää, että Itämeren pääaltaan kalastuksen säätely on osaltaan erittäin merkittävä tekijä lohikantojen elvyttämisessä. Sekakantoja kalastetaan kuitenkin pääaltaan lisäksi lähempänä rannikkoa olevilla merialueilla. On lisäksi syytä muistaa, että esimerkiksi Tornionjoen potentiaalisen smolttituotannon arvio on koko ajan kasvanut ja tulee tutkimustiedon lisääntyessä mitä ilmeisimmin edelleenkin kasvamaan. Siksi muistiossa esitetyt johtopäätökset ovat osin ristiriitaisia. Nykyisessä tilanteessa heikossa kunnossa olevien lohikantojen ja edelleen elvyttämistä kaipaavien lohikantojen tilanteen parantaminen vaatii voimakkaita toimia. Kuten aikaisemmin todettiin, jos avomerikalastuksesta siirryttäisiin kutujokien suualueiden ja erityisesti jokialueiden kalastukseen, voitaisiin ehdotettua kiintiötä ohjata eri suhteissa kantojen kestävyys mukaan.

Jokien TAC-tasojen osalta on kuvattu tarvittavia menettelyjä ja tarvittavaa seurantatietoa kyseisen joen lohikannoista. Tältä osin voidaan todeta, että jo nykyään on olemassa menetelmiä, joilla voidaan määrittää jokiin nousevat lohet melko tarkasti kaikuluotausseurannan avulla.

Vapaa-ajan kalastuksen osalta ehdotuksen toteutuminen ja Suomen järkevä rannikkokalastuksen säätely takaisivat sen, että jokeen pääsisi riittävä kutevien lohien määrä. Vapakalastus on käytännössä niin tehotonta, että liikakalastus on lähinnä teoreettinen vaara. Jos havaitaan tarpeelliseksi, kalastuksen painetta voidaan pienentää vielä nykyisestä (1 kala/lupa/vuorokausi). Muunlaisen vapaa-ajan kalastuksen osalta rajoituksilla on mahdollisuus vähentää ylikalastuksen riskiä. Jos liikakalastusta kuitenkin havaittaisiin, olisi myös perusteltua lopettaa jokialueen kalastus kesken kalastuskauten. Tornionjoen osalta suomalais-ruotsalainen rajajokisopimus antaa hyvät mahdollisuudet valtioiden väliseen säätelyyn. Mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää kuitenkin sitä, että molempien maiden neuvotteluista vastaavat tahot veloitetaan noudattamaan tieteelliseen tutkimukseen perustuvia säätelyperiaatteita. Rajajokikomission käsityksen mukaan tiedeyhteisöjen näkemykset ovat olleet varsin samankaltaiset sekä Ruotsissa että Suomessa.

Rajajokikomissio on todennut Suomen ja Ruotsin rajajokisopimuksen alueella kalastuksen valvonnan lisäämisen tarpeelliseksi, jotta sopimusta todella noudatettaisiin. Kalastuksen valvonnan osalta komission ehdotus on täysin linjassa

7.12.2011

tämän tarpeen kanssa. Vain riittävällä valvonnalla voidaan turvata säännösten noudattaminen.

Muistiossa tuodaan esille riskit rannikon kalastajien yhdenvertaiselle kohtelulle. Kansallisilla määräyksillä ja esimerkiksi kalastajakohtaisilla kiintiöillä on täysin mahdollista ohjata kalastus siten, että se jakautuu tasaisemmin eri alueille ottaen huomioon myös eri kalakantojen kestävyys. Myös negatiivisia taloudellisia vaikutuksia voidaan lieventää ja jopa välttää Suomen kalastusviranomaisten omilla säännöksillä, joilla rytmittäisiin ja säädelletäisiin kudulle nousevien lohien sekakantojen kalastusta.

Muistiossa on katsottu, että komission ehdotuksessa esitetyn lisäksi tulisi selvittää mahdollisuudet säätelymallille jossa rajoitukset kohdistuisivat vain avomerikalastukseen Itämeren pääaltaalla. Kuitenkin myös kutuvaelluksen aikainen kalastus kohdistuu tai voi kohdistua heikossa tilanteessa oleviin kantoihin, näistä esimerkiksi Suomen rannikolla erityisesti Simojoen kantaan.

Itämeren pääaltaan säätelyn esitetään muistiossa mahdollistavan sen täydentämisen joustavammalla kansallisella säätelyllä. Kansallisen säätelyn toimivuus edellyttäisi sitä, että sen tavoitteiden painopisteenä olisi taata mahdollisimman elinvoimainen ja voimakas luonnonlohikanta ja siten myös edistää tasapuolista mahdollisuutta hyödyntää lohikantoja. Toistaiseksi kansallisella säätelyllä ei ole päästy riittäviin tuloksiin huolimatta kansainvälisistä sitoumuksista. Mikä takaa sen, että jatkossa löytyisi riittävä kansallinen tahto huolehtia asiasta ennen kuin on liian myöhäistä?

Yhtä kalastuskuolevuutta käyttävää säätelymallia ei muistiossa pidetä ratkaisuna lohikantojen elvyttämiseksi eikä Itämeren lohien kalastusta koskeviin ongelmiin, ja kaivataan lisää tieteellistä perustaa yhdelle arvolle. On syytä muistaa, että ICES on esittänyt komission ehdottamaa raja-arvoa huomattavasti tiukempaa rajoitusta. Sen taustana on nimenomaan tiedeyhteisön tutkimuksiin perustuva tietous.

Lisäksi voidaan todeta, että kaupallisesti hyödynnetyn lohisaaliin merkintäpakko toimisi erittäin tehokkaasti ja edistäisi saaliiden seurannan luotettavuutta. Tämä tulisi lisätä asetukseen. Merkinnän avulla voitaisiin samalla tukea elintarvikkeiden alkuperän jäljitettävyyttä – periaatetta, joka ei nykyään toteudu lohien osalta.

Johan Antti
Ruotsin puheenjohtaja

Kari Kinnunen
Suomen puheenjohtaja

Eira Luokkanen
Komission sihteeri